

י"ז אדר א' תשע"ו, 26.2.2016

גיליון מס' 498

פרשת כי תשא

איש לרעהו ואדם לא-לוהיו

מאת תחיה תמרי, שדה אליהו

"כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, לַפְקְדֵיהֶם, וְנִתְּנוּ אִישׁ לְפָרֹ נִפְשׁוֹ לֹה', בְּפָקֵד אֹתָם... זֶה יִתְּנוּ, כָּל-הַעֲבָר עַל-הַפְּקָדִים-- מַחְצִית הַשֶּׁקֶל" (ל,יב-יג). ספירה זו באמצעות תשלום, נוסף על הצד המיסטי שיש בה- **"וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפָקֵד אֹתָם"** (ל,יא), יש בה גם צד סמלי: ההשתייכות חייבת לעלות במשהו. הסכום הנדרש אינו גבוה. די במחצית השקל. הרי לא הסכום הוא שחשוב כאן, אלא השותפות. התורה מלמדת אותנו כי מי שאינו רוצה לשקוע באשליות של מספרים סטטיסטיים יבשים, אין לו דרך אחרת לעריכת מפקד מאשר להעמיד את המתפקדים מול אתגר של נתינה-הצהרה של המתפקד: אני פה!

מחצית השקל שישראל נצטוו עליו בתורה, שימש יסוד גם ל"שקל הציוני" שהיה המטבע של ההסתדרות הציונית ואשר הונהג ע"י דוד וולפסון לקראת הבחירות לקונגרס הציוני השני. המטבע היה סמלי, והומר בכל תפוצה לערך המטבע המקומי. מקור השם- כאמור-מצוי בפרשה. השקל הציוני ביטא את הרצון החפשי של כל יהודי להשתתף בקביעת גורלו של עם ישראל. בהתאם לאחוז רוכשי השקל ניתן היה להעריך את מעמדה של התנועה הציונית בקרב התפוצה. עם הקמת המדינה בוטל השקל הציוני.

"וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשַׂשׁ מֹשֶׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ" (לב,א). משה עלה להר סיני, עברו ארבעים הימים והלילות, והוא בושש לשוב. האגדה דורשת את המלה "בושש" - "בא שש", כלומר באה השעה השישית, שעת צהריים. שש שעות מאז האיר היום. לפי הערכה משה צריך היה לשוב בשעות הבוקר ולפתע קמה מהומה במחנה. פתאום נעשו בני ישראל דייקנים למופת. איחור של שש שעות והם כבר יוצאים מהכלים: **"זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מָה הָיָה לוֹ"** (לב,א). נדמה היה להם שנותרו ללא הנהגה, בלי מורה דרך, בתוך שימון המדבר... הבהלה היתה גדולה, הסערה הלכה וגברה. העם הסתער על אהרון ודרש מנהיג. ומי הוא המנהיג שצריך היה למלא את מקומו של משה? אולי אהרון אחיו? לא! שמא תלמידו יהושע בן נון? גם הוא לא! אפשר בצלאל, אשר רוח אלוקים בו? גם הוא לא. העם בחר בעגל הזהב. תכונה מוזרה מתגלה בעם שלנו - הקיצוניות. או משה או עגל, אין מצב ביניים. אם אין מנהיג שהוא משכמו ומעלה, גבוה כמשה, יעלה ויבוא במקומו עגל הזהב.

לא בכדי נחשב חטא העגל כחטא החמור ביותר של עם ישראל בכל דורותיו. חז"ל מנמקים את הימנעותו של הכהן הגדול מלבישת בגדי הזהב כשהוא עושה את עבודת הקודש ביום הכיפורים, והוא לבישת בגדי הבד הלבנים במקומם, בכך ש"אין קטגור נעשה סגור". הזהב הוא הקטגור של עם ישראל. הוא מזכיר את עגל הזהב. הוא מזכיר את השפל שאליו הגיע העם.

לעיתים כאשר אנו מתבוננים בתכונות של עם ישראל היום, נדמה לנו, כי לא השתנינו מאז ימי הנדידה במדבר. גם היום אנו מסוגלים להתרומם ולהגיע לאוויר פסגות, כמו בשעת קריעת ים סוף ומתן תורה, ויכולים אנו לרדת מהר מאוד לשפל כבשעת מעשה העגל.

ואם נשוב לתחילת הדברים, מדוע לא חייבה התורה את המתפקדים במתן שקל שלם? מדוע רק מחצית. נראה שבחיוב יש מסר חינוכי וסמלי גם יחד. אומרים לו לאדם: במתן כלשהו אתה מזדהה, אתה מכליל עצמך בתוך העם. מכאן ואילך ניתן למנות אותך כשייך למחנה. אך אין די בכך. זו רק המחצית, ולא מעשה שלם. את המחצית השניה יש להוכיח במעשים היומיומיים. בקשב, בסובלנות, בקבלה, בהליכות. איש לרעהו ואדם לא-לוהיו.

על ראש הרֶאָל / ח.ג. ביאליק

על ראש הרֶאָל, בְּזָרְעוֹת דָּלוּ רוֹם וּפְתוּחוֹת,

מְרֹאשׁ מְקַדְמֵי יָמִים עֵמֵד דָּם אִישׁ שָׁב.

בְּשִׂמְלוֹ מֵטָה עַז וַיְמִינוּ תֹאחֶז לוחות,

מִפְּנֵי נֶגַה הוֹד, לוֹ חָגוֹר – בְּמַתִּי עֵב.

וּלְרִגְלֵי תִכּוּ שְׁנֵי עֲנָקִים גְּבוּהֵי קוֹמָה,

יִלְחַמוּ בוּ בְּעַז, אֱלֹיו יַעֲרְכוּ קָרֵב;

בְּקָרְדָם וּבְחִנִּית עֲלוֹת יַעֲפִילוּ רוֹמָה

וּגְזַל מְזָרְעוּ אֶת-לוחותֵינוּ – אֶךְ לְשׂוֹא!

כְּשֵׁנִי עֲפַעֲפֵי שַׁחַר עֵינָיו תִּבְקַעְנָה,

וּבְעֲנֹת צֶדֶק מְגַבֶּה יְבִיט בָּם –

וּבְרַכֵּי שְׁנֵי עֲנָקִים שַׁחוֹת, אֶף תִּכְרַעְנָה –

מְרוֹמְמוֹתוֹ הָס! כְּמָהוּ עוֹד לֹא קָם!

תחיה תמרי, חברת קיבוץ שדה אליהו. בשנים האחרונות עוסקת בהדרכת טיולים. בעיקר בעולם היהודי של מזרח אירופה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בשורת הנושא. יש לכתוב amudim@kdati.org.il בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il